

Obě uvedená zjištění týkající se nematuritních oborů středních škol nabírají na významu při uvědomění si obvykle nižší úrovně výsledků žáků těchto oborů. I když nelze jednoznačně prokázat, že nedobré výsledky těchto žáků jsou způsobeny pouze nedostatky ve vedení a průběhu vyučovacích hodin, přinejmenším lze konstatovat, že zaznamenaný způsob výuky nevytváří dobré předpoklady pro zmenšení nebo eliminaci ztráty, kterou žáci nematuritních oborů pravděpodobně již při vstupu do střední školy mají.

Tabulka č. 6 Atmosféra hodiny (podíl hospitací komplexní inspekční činnosti s výskytem hodnoceného jevu)

Hodnocený jev	ZŠ (1. stupeň)		ZŠ (2. stupeň)		Gymnázia		Maturitní obory		Nematuritní obory	
	cizí jazyk	celkem	cizí jazyk	celkem	cizí jazyk	celkem	cizí jazyk	celkem	cizí jazyk	celkem
Hodina působila na žáky jednotvárně.	10 %	11 %	20 %	20 %	17 %	16 %	23 %	21 %	37 %	23 %
Téměř všichni žáci pracovali po většinu hodiny se zájmem.	83 %	83 %	66 %	67 %	67 %	73 %	60 %	66 %	43 %	58 %
Ve vztahu k učiteli a mezi žáky panovala v průběhu hodiny příjemná atmosféra.	84 %	81 %	75 %	74 %	79 %	78 %	76 %	78 %	63 %	72 %

3.3.2 Metody a obsah výuky

Vztah metod výuky ke kvalitě vzdělávání je komplexní, a proto poznatky týkající se jejich využití je vždy třeba hodnotit s ohledem na konkrétní téma a cíl hodiny a rovněž na strukturu (heterogenitu) vyučované skupiny žáků. Hodnocení průběhu hodin navštívených během inspekční činnosti ukázalo na existenci nemalých příležitostí k posilování jejich účelné metodické rozmanitosti (tabulka č. 7). Zároveň však nelze tvrdit, že by využití dílčích metod výuky v metodicky málo pestré hodině bylo neúčelné. Takto byla i frontální výuka s nízkou aktivitou žáků hodnocena vesměs jako účelná organizační forma, neboť v řadě výukových situací má své opodstatnění a představuje účelný způsob výuky. Ne vždy totiž musí platit, že pestřejší skladba metod výuky v rámci jedné vyučovací hodiny je automaticky přínosem pro vzdělávací výsledky žáků. Zároveň však příliš časté sledování frontální výuky s dominantní rolí učitele bývá spojováno s nepříznivými dopady na pracovní atmosféru třídy a motivovanost žáků, což je potřeba rovněž zohlednit ve vzdělávacích strategiích učitelů.¹²

Využití metod výuky založených na aktivitě žáků bylo vcelku očekávaně nejčastěji zaznamenáno v hodinách cizího jazyka na gymnáziích, naopak méně časté bylo využití těchto metod výuky v hodinách ostatních maturitních a především nematuritních oborů na středních školách (tabulka č. 7). Opět je nutné zdůraznit význam posledně uvedeného zjištění ve vztahu k obecně slabším výsledkům žáků nematuritních oborů zaznamenávaných pravidelně nejen v ověřování jazykových dovedností.

Příležitosti ke zvýšení podílu aktivizujících výukových metod se pojí rovněž s projektově orientovanou výukou. Tu na 1. stupni základních škol často využívá pouze 18 % učitelů,

¹² Viz například zjištění sekundární analýzy k mezinárodnímu šetření PISA o spíše negativním vztahu mezi četností využití badatelsky orientovaných (moderních) metod výuky a vzdělávacími výsledky žáků, ale také o pozitivním vlivu těchto metod na motivaci a sebedůvěru žáků. – Blíže viz BRUSENBAUCH MEISLOVÁ, M. et al. (2018). *Vliv složení třídy, metod uplatňovaných učitelem a využívání technologií na výsledky českých žáků. Sekundární analýza PISA 2015*. Praha: Česká školní inspekce.